

Castell de Miralles

Santa Maria de Miralles

Ubicació

Comarca:	Anoia
Lloc/Adreça:	Sector central del municipi.
Emplaçament	Camí a la esquerra (venint de Valls) que surt de la C-37 prop del Km. 53, davant Ca l'Escolà
Alçada:	662

Coordenades:

Latitud:	41.51843
Longitud:	1.51878
UTM Est (X):	376407
UTM Nord (Y):	4597369

Classificació

Número de fitxa	08257 - 1
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Medieval
Segle	X
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	En ruïna.
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIN
Europea – Atributs inspire:	National Monument Record – Defensa
Observacions protecció:	BCIN 1417MH R-I-51-5703 pel decret castells 1949; NNSS Ajuntament 2002
Data aprovació:	dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari	IPAC 1596
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús

Titularitat	Pública
Titular:	Ajuntament, propietaris privats i Bisbat de Sant Feliu
Autoria de la fitxa	F. Xavier Menéndez- Ma. del Agua Cortés
Data de registre de la fitxa:	dg., 16/03/2014 - 01:00

Descripció

Conjunt fortificat constituït per dues parts i que s'acomoda a la topografia del lloc. La part superior o sobirana està formada per una edificació rectangular d'uns 1.000m² que conserva part de les parets, de maçoneria irregular, i en algunes parts en opus spicatum. Els quatre murs sobrepassen a la major part del perímetre els 3 m. d'alçada i emmarquen un espai - torre residencial d'angles arrodonits que amida de 28'7 a 31 m. de longitud i de 20'6 a 23 m. d'amplada. Només es conserva una de les quatre cantonades, la SE; les altres tres estan ensorrades. S'accedia al recinte per una porta situada a l'extrem septentrional del mur O. que s'obria a la primera planta, de la qual es conserva únicament el brancal meridional. Sembla que hi ha una altra entrada, bastant destruïda, a la banda septentrional del mur E. Aquesta porta es completava amb altres forats en forma de finestra concretats en quatre espitlleres (que tenen una amplada interior de 45 cm.) d'esqueixada simple disposades al mur nord per sota del ressalt. També es van obrir espitlleres a la zona SE i al mur O. El sistema constructiu es senzill: pedres o carreus als costats exteriors amb una barreja de pedra i morter a l'interior del mur, possiblement sense encofrats. Els murs també presenten finestres espoliades i forats de viga. Sota els murs s'aprecia la construcció d'un fossat exterior. A sota trobem (orientada a migdia) una esplanada que queda limitada per una muralla enderrocada que mira a la vall i que està definida per dues torres. A l'extrem oriental es conserva una gran torre albarrana quadrada, de guàrdia, que podria ser de la baixa edat mitjana (gòtica, segle XIII) però que hauria substituït una altra de fundacional. A l'extrem occidental hi ha una torre més petita, semicircular, que podria ser, com el castell, del segle X. Presenta una longitud interior de 5'4 m., una amplada de 1'9 m. i uns murs de 80 cm. Els murs presenten una ampada i una tècnica, amb pedra petita i morter de calç, com les del castell. En aquest recinte (jussà) es trobava l'antic poble medieval de Miralles (Poble Vell, fitxa 126), del que només queden alguns murs de cases enderrocades, can Tarragó (fitxa 125), Can Gol (fitxa 127) i l'anomenada església del castell o de Santa Maria de Miralles (veure fitxa 4). Segons l'estudi arqueològic fet per Júlia Miquel en el Marc del Pla Director (SPAL, 2016), l'angle oriental del recinte subirà podria ser d'origen andalusí.

Observacions:

El Castell es situa dalt d'un turó dins la Serralada de Miralles (a la Serra de Queralt). S'arriba en cotxe fins al recinte inferior des de la C-37. Es puja a la part subirana a peu per un camí protegit per una barana de fusta, que surt de l'església (obres fetes a càrrec del Consell Comarcal). Hi ha un conveni entre ajuntament i bisbat per restaurar l'església. A la carretera C-37 (igualada-Valls) hi ha un trencall que indica el castell amb un cartell de Gen Cat (Medi Ambient), al Km. 11'8. El camí de la carretera al castell amida uns 800m. El castell de Miralles ofereix una excepcional vista panoràmica. Existeix un projecte de 2002 d'intervenció parcial del Castell, presentat per l'Ajuntament, signat per l'arquitecte Camil Queraltó Ventura. No es va executar. A rel d'una petició de l'Ajuntament a la Diputació (SPAL) de l'any 2012, demanant la restauració del Castell i un ajut tècnic per elaborar el Pla Director del Castell, l'any 2016 l'SPAL va fer lliurament del "Pla Director del Conjunt Monumental del Castell de Miralles" (Forgas Arquitectes; desembre 2015). Proposa un seguit d'actuacions amb un pressupost total de 496.000 € Iva inclòs. L'any 2015 es van renovar els plafons informatius del castell, amb la instal·lació de dos de nous, en el marc d'una subvenció de la DIBA. El 2017 es va realitzar una actuació a la torre de Llevant del castell (part jussana), consistent en la instal·lació a l'interior d'una escala i divversos pisos de fusta per tal de bastir un mirador. L'actuació no comportà restauració estricta de la torre. L'obra va ser una iniciativa de l'ajuntament, dirigida per l'arquitecte Carles Solsona Piña,

finançada i supervisada pel Servei de Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL) de la Diputació de Barcelona. La foto 1 correspon a aquesta actuació (2017, ajuntament de Miralles). El castell de Miralles està inclòs dins el projecte "Anoia. Terra de Castells" promogut pel Consell Comarcal, que difon turísticament els castells mitjançant una aplicació de mòbil, entre d'altres recursos. La propietat del castell està dividida entre l'ajuntament (castell part subirana i camins), bisbat de Sant Feliu de Llobregat (església) i 4 finques privades (recinte jussà limitat per la muralla). Hi ha un litigi sobre els límits de propietat entre l'ajuntament i el Bisbat.

Història

Aquest castell formava part de la línia defensiva que permeté el repoblament de la comarca cap a ponent a finals del segle X. Pertangué als Cervelló i després a la baronia de la Llacuna. L'any 960 (28 de juliol) ja és mencionat (kastrum Miralias) en l'acta de cessió del Compte de Barcelona i d'Osona Borrell II a Isarn, fill de Sal·la de sant Benet, del Castell de la Roqueta, en que s'assenyalava com una de les afrontacions del Castrum de la Roqueta. El 978 "Miralia" apareix en una butlla El 897 el Compte Borrell cedeix la meitat dels drets i propietats del terme del castell de Miralles al Bisbat de Vic, el qual l'inf feudà a Ennyec Bonfill de Cervelló, al que Borrell ja li havia cedit l'altre meitat. La continuïtat del domini dels Cervelló es palesa entre els segles X i XIV. El 1108 Alamany hereda el castell del seu pare Hug de Cervelló. El 1079 els Cervelló reten fidelitat al Bisbe de Vic. Durant el segle XII es documenta el cognom Miralles vinculat a la castlania del Castell, sempre sota el domini dels Cervelló. El 1193 Guerau d'Alamany deixa el castell en testament al seu fill Guillem de Cervelló, que, mort aquest, passa a Guerau de Cervelló, i d'aquest, a la seva filla Felipa. Galcerà de Miralles (S.XIII), veguer del rei, es dirigí a les sots-veguereries de Manresa i Berga, anunciant la prolongació de la treva en la guerra de Jaume II contra el rei de Mallorca. Un nou Guerau de Cervelló, el 1347, s'intitula Senyor de la Baronia de la Llacuna. El castell de Miralles pertany ara a aquesta baronia, que passà dels Cervelló a la família Alagó (barons d'Alfajarín) . Posteriorment la baronia passa als Montcada, marquesos d'Aitona, i als Fernández de Córdoba, ducs de Medinaceli, i al segle XIX, als marquesos d'Aitona i Moja. El castell de Miralles tingué un paper molt important en la guerra contra Joan II, ja que a finals de febrer de 1463, Gonzalvo de Mendoza aconseguí que la guarnició es posi al costat de la Generalitat, però el mes d'abril Arnau de Cervelló, comissari del rei, ocupa el castell. L'any 1845 es cita el castell com totalment enderrocat. Fins a la guerra civil (1936), formava l'única agrupació de cases del municipi, doncs encara estaven habitades algunes de la part baixa. Al 1842 hi havia 6 famílies.

Bibliografia

AA.VV. (1992). Catalunya Romànica. Vol. XIX. L'Anoia. Barcelona: Fundació Enciclopèdia Catalana. AA VV (2014). Enciclopèdia del Romànic. Barcelona (3 volums). Volum III. Fundación Santa Maria la Real del Patrimonio Histórico. El capítol dedicat a Santa Maria de Miralles (pp.1880-82) està signat per Meritxell Niñá Jové. Els castells catalans. Vol. V, p. 444-471. Dalmau editor. Barcelona. 1960. Arxiu Històric SCCM. Servei de Patrimoni Arquitectònic Local. Diputació de Barcelona. Inventari del Patrimoni Cultural Immoble. Patrimoni Arquitectònic. Generalitat de Catalunya. Num. 1596 (Rev. 1988) RIBA GABARRÓ, Josep (1988) 2ed: Santa Maria de Miralles. Parcir Edicions Selectes, Manresa, p. 209-219 Servei de Patrimoni Arquitectònic Local. Diputació de Barcelona (2015). Pla director del Conjunt Monumental del Castell de Miralles. Barcelona, desembre 2015 (Equip redactor: Forgas Arquitectes. Joan Forgas Coll, arquitecte. Anàlisi històrica: Júlia Miquel López (Arqueòlegs.cat).

